

1.3 Esė rašymas, interpretuojant Biblijos vaizdinį / siužetą / personažą

Esė (pranc. *essai* – „bandymas“) – nedidelės apimties, laisvos formos rašinys, straipsnis, kuriame autorius filosofuoja moralės, istorijos, politikos arba meno temomis, kritiškai žvelgia į dabartį. Esė paprastai atvirai reiškiamas individualus ir originalus autoriaus požiūris į vieną ar kitą reiškinį, problemą, nepretenduojama į galutinį sprendimą ar vertinimus, nesiekiami išsamiai išnagrinėti temą. Esė dažniausiai vyrauja viena tema, pasitelkiama moksliniam veikalui būdinga loginė argumentacija, ją papildant grožinei literatūrai būdingais elementais: meniniais vaizdais, simboliais, aforizmais, asmeniniais išgyvenimais ir lyrine intonacija. Vaizdžiai tariant, esė – tai savo brandžiausių minčių išsakymas.

Pagal „Visuotinę lietuvių enciklopediją“

1. Perskaitėte šiuolaikinį esė žanro apibūdinimą. Pagal jį esė žanrui galima priskirti nemažai Antikos rašytojų ir mąstytojų (Aristotelio, Palatono, Senekos) veikalų, kuriuose itin išryškėja autoriaus asmenybė ir individualus požiūris. Trečioje temoje tyrinėjote Antiką. Prisiminkite ir padiskutuokite, kokius Antikos autorius galite susieti su esė žanru.

2. Jūsų kūrybinė užduotis – parašyti esė interpretuojant Biblijos motyvą. Pasiruoškite rašyti esė: susipažinkite su Dovydu ir Galijotu. Perskaitykite Biblijos ištrauką iš Pirmosios Samuelio Knygos ir bendradarbiaudami su klasės draugais išskirkite pagrindinę šio teksto mintį.

Jūs nusikelsite į laikus, kai vyko kovos tarp filistitų ir Izraelio vyrų. Kai Izraelio žemės valdė Saulius, o pačiu stipriausiu filistitų kovotoju buvo Galijotas.

<...> Iš filistinių gretų išėjo kovotojas, vardu Galijotas iš Gato, šešių uolekčių su sprindžiu aukščio vyras. Ant galvos jis turėjo vario šalną ir vilkėjo žvynuotą krūtinės šarvą, sveriantį penkis tūkstančius šekelių. Ant kojų turėjo vario antblauzdžius, o ant nugaros kabėjo vario ietis. Ieties kotas buvo tarsi audėjo riestuvas; ieties antgalis svėrė šešis šimtus geležies šekelių. <...> Sustojęs prieš Izraelio gretas, Galijotas šaukė joms, tardamas: „Kodėl turėtumėte stoti į kovą? Argi aš ne filistinas, o jūs argi ne Sauliaus tarnai? Išsirinkite iš savo tarpo vyrą, testoja jis prieš mane. Jei jis mane nugalės ir užmuš, mes tapsime jūsų vergais, bet jei aš nugalėsiu ir jį užmušiu, jūs būsite mūsų vergai ir mums tarnausite. Šiandien aš metu iššūkį Izraelio gretoms! Duokite man vyrą dvikovai.“

<...>

Dovydas buvo vieno Judo žemės efrato iš Betliejaus, vardu Jesė, sūnus. Šis turėjo aštuonis sūnus. Sauliaus dienomis tas žmogus jau buvo senas ir pagyvenęs. Trys Jesės vyresnieji sūnūs buvo išėję su Sauliumi į karą. <...> Dovydas buvo jauniausias.

1.3 Esė rašymas, interpretuojant Biblijos vaizdinį / siužetą / personažą

*Dovydas ir Galijotas 1573,
Vokietija*

Jesė tarė savo sūnui Dovydui: „Paimk efa šių pagruzdintų grūdų bei šiuos dešimt kepalų duonos savo broliams ir nubėk su jais pas brolius į stovyklą. Nunešk šiuos dešimt sūrių jų tūkstantininkui. Pažiūrėk, kaip sekasi tavo broliams, ir parnešk iš jų kokį nors ženklą.“

Kitą rytą Dovydas atsikėlė anksti, palikęs avis pas sargą, paėmė maistą ir leidosi į kelionę, kaip jam buvo paliepęs Jesė. Jis pasiekė stovyklos užkardą tuo metu, kai kariai stojo į kovos gretas, šaukdami kovos šūkį.

Saulius ir jie (*Dovydo broliai*), ir visi Izraelio vyrai Elos slėnyje buvo pasirengę kariauti su filistiniais.

Izraelis ir filistinai sustojo į mūšio gretas, gretos priešais gretas.

Palikęs daiktus prižiūrėti sargui, Dovydas bėgo gretų link. Atbėgęs pasveikino savo brolius. Jam besikalbant su jais, kovotojas Galijotas išėjo į priekį ir kalbėjo tais pačiais žodžiais kaip anksčiau. Ir Dovydas jį girdėjo. Pamatę tą vyrą,

Izraelio vyrai bėgo nuo jo siaubo apimti. Vieni kitiems Izraelio vyrai sakė: „Ar matote tą išeinantį iš gretų vyrą? Jis išeina mesti iššūkį Izraeliui! Vyrą, kuris jį užmuštų, karalius padarys turtingą, duos jam savo dukterį į žmonas ir atleis nuo mokesčių jo tėvo namus Izraelyje.“ Dovydas paklausė arti jo stovėjusių vyrų: „Kaip bus atlyginta vyrui, kuris paguldytų tą filistiną ir pašalintų gėdą nuo Izraelio? Kas tas neapipjaustytas filistinas, drįstantis mesti iššūkį gyvojo Dievo gretoms?“ Kariai atsakė jam tais pačiais žodžiais: „Taip bus atlyginta vyrui, kuris jį užmuštų.“

Vyriausias brolis Eliabas išgirdo jį kalbantis su vyrais. Eliabą apėmė pyktis. Jis tarė: „Ko čia atėjai? Kam palikai anas keletą avių dykumoje? Pažįstu tavo įžūlumą ir nedorą širdį; juk tu atėjai tik mūšio pamatyti!“ Bet Dovydas atsakė: „Ką aš padariau? Aš tik paklausiau!“ Ir, pasitraukęs nuo jo prie kito, jis paklausė to paties, o kariai davė jam tą patį atsakymą kaip anksčiau. Klausimai, kuriuos uždavinėjo Dovydas, buvo nugirsti ir pakartoti Sauliui. Jis pasiuntė jį pašaukti.

Dovydas tarė Sauliui: „Tenenustoja nė vienas dėl jo drąsos! Tavo tarnas eis ir kovos su tuo filistinu.“ Bet Saulius atsakė Dovydui: „Tu negali eiti prieš tą filistiną ir kovoti su juo, nes esi tik vaikas, o jis yra karys nuo pat savo jaunystės!“ O Dovydas atsakė Sauliui: „Tavo tarnas ganydavo savo tėvo avis; kai tik ateidavo liūtas ar meška ir nešdavosi avį iš kaimenės, vydavausi iš paskos ir kovodavau, gelbėdamas iš jo nasrų. O jei atsigrėždavo prieš mane, griebdavau už nasrų, parblokšdavau ir užmušdavau. Tavo tarnas yra užmušęs ir liūtą, ir mešką. Anas neapipjaustytas filistinas bus kaip vienas iš jų, nes jis metė iššūkį gyvojo Dievo gretoms. VIEŠPATS, kuris išgelbėjo mane nuo liūto ir meškos, išgelbės ir nuo to filistino.“ Tada Saulius tarė Dovydui: „Eik! VIEŠPATS su tavimi!“

Saulius aprenge Dovydą savo drabužiais, uždėjo jam ant galvos vario šalną ir apvilko krūtinės šarvu. Dovydas virš drabužių prisijuosė jo kalaviją. Jis bandė eiti, bet veltui, nes nebuvo prie jų įpratęs. Dovydas tarė Sauliui: „Negaliu su jais paeiti, nes nesu pratęs.“ Tad jis nusivilko, pasiėmė savo lazdą, pasirinko iš upės vagos penkis gludžius akmenis, įsidėjo į piemens maišelio kišenę ir, laikydamas rankoje svaidyklę, ėjo filistino link.

1.3 Esė rašymas, interpretuojant Biblijos vaizdinį / siužetą / personažą

Filistinas artinosi prie Dovydo su savo skydnešiu, einančiu pirma jo. Apsižvalgęs ir pamatęs Dovydą, filistinas žiūrėjo į jį su panieka, nes jis buvo tik raudonskruostis ir gražios išvaizdos vaikas. Filistinas tarė Dovydui: „Argi aš šuva, kad su lazda ateini prieš mane?“ <...> „Eikš šen, kad galėčiau tavo kūną atiduoti padangių paukščiams ir laukų žvėrimis.“ Bet Dovydas atsakė filistinui: „Tu ateini prieš mane su kalaviju, ietimi ir durklu, o aš vardu Galybių VIEŠPATIES, Izraelio gretų Dievo, kuriam tu metei iššūkį. Šiandien VIEŠPATS įduos tave man į rankas. Aš tave užmušiu ir nukirsiu tau galvą, o filistinų stovyklos lavonus atiduosiu padangių paukščiams ir laukų žvėrimis. Visa žemė žinos, kad yra Dievas Izraelyje. Visa ši bendrija žinos, kad VIEŠPATS gali išgelbėti be kalavijo ir ieties, nes mūsų yra VIEŠPATIES, ir jis atiduos jus mums į rankas!“

Ugo da Carpi, Dovydas nugalė Galiotą (1520)

Filistinui vėl pajudėjus Dovydo link, Dovydas skubiai pabėgė filistino pasitikti. Įkišęs ranką į maišelį, Dovydas išsiėmė vieną akmenį, svaidė jį svaidykle ir pataikė filistinui į kaktą. Akmuo įsmigo jam į kaktą, ir jis pargriuvo veidu žemėn.

Taip Dovydas nugalėjo filistiną svaidykle ir akmeniu, parbloškė jį ir užmušė. Rankoje kalavijo Dovydas neturėjo. Tada Dovydas pribėgo, atsistojo šalia ir, ištraukęs iš makštų jo kalaviją, užmušė. Nukirto juo galvą. Pamatę, kad jų kovotojas nebegyvas, filistinai ėmė bėgti. Izraelio ir Judo vyrai pakilo su kovos šūkiu ir taip vijosi filistinus iki pat Gato ir Ekrono vartų, kad mirtinai sužeisti filistinai krito ant kelio nuo Šaaraimų iki Gato ir Ekrono. Paliovę vytis filistinus, izraelitai sugrįžo ir apiplėšė jų stovyklą. Paėmęs filistino galvą, Dovydas nunešė ją į Jeruzalę, o jo ginklus pasidėjo savo palapinėje.

Pamatęs Dovydą einantį kovoti su filistinu, Saulius klausė savo kariuomenės vadą Abnerą: „Kieno sūnus tas vaikinys, Abnerai?“ „Kaip gyvas, karaliau, nežinau“, – atsakė Abneras. Karalius paliepė jam: „Sužinok, kieno sūnus tas jaunuolis.“ Taigi, kai Dovydas, užmušęs filistiną, pargrįžo, laikydamas filistino galvą rankoje, pas Saulių, Saulius paklausė jo: „Kieno tu sūnus, jaunuoli?“ Dovydas atsakė: „Aš tavo tarno Jesės Betlieječio sūnus.“

Pagal „Bibliją“

1.3 Esė rašymas, interpretuojant Biblijos vaizdinį / siužetą / personažą

3. Susipažinote su Biblijos siužetu apie Dovydą ir Galijotą, padiskutavote, kokia yra pagrindinė šio kūrinio mintis. Biblijos siužetai yra ir buvo penas poetams, rašytojams, dailininkams (kaip ir jūsų jau nagrinėta Antika). Perskaitykite Broniaus Krivicko eilėraštį „Dovydas prieš Galijotą“ ir padiskutuokite, kaip poetas interpretuoja biblinį siužetą.

Bronius Krivickas
1919–1952

Bronius Krivickas gimė 1919 m. Pervalkuose, Pasvalio valsčiuje. Studijavo lietuvių literatūrą Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetuose. Lankė „Šatrijos meno kuopą“, Balio Sruogos Teatro seminarą. Kritikos straipsniuose laikėsi griežtų estetinių kriterijų. B. Krivickas redagavo žurnalą „Ateitis“. 1945 m. įsijungė į partizanų būrį, kuriame ir toliau tęsė savo, kaip rašytojo, veiklą. Jo partizanų padalinys veikė Nemunėlio Radviliškio apylinkėse ir Skaistkalnės miškuose. 1948–1949 m. B. Krivickas buvo partizanų būrio vado pavaduotoju. 1951–1952 m. priklausė svarbiam LLKS Rytų Lietuvos srities štabui. Buvo atsakingas už visuomeninę dalį, redagavo tuometinę partizanų spaudą. B. Krivickas žuvo 1952 m. rudenį, Raguvos miške. Palaidotas Putiliškiuose, Raguvos valsčiuje.

Pagal „Visuotinę lietuvių enciklopediją“

Dovydas prieš Galijotą

Šarvo žvynas ant manęs nešvyti
Ir nekabo kardas prie juosmens.
Mano rankoj tik lazda piemens
Ir svaidyklė akmenim svaidyti.

Kalnuose palikęs savo bandą,
Į stovyklą karo ateinu,
Nes tenai, ganyklose kalnų,
Aš girdėjau tą gėdingą gandą,

Kad visoj tautoj jau nér kas gina
Vardą vieno iš visų dievų,
Kurs, sukūręs mus kvapu savu,
Šviest mum siunčia saulę ir sietyną.

Iš gėdos jutau, lyg liestų veidus
Geležis, įkaitus raudonai:
Tik dėl Jo širdis taip mirtinai
Tegalėjo būti įsižeidus.

Ir todėl štai prieš tave aš
stosiuos!
Nors žinau: ranka man per silpna...
Bet lyg žaibo žvilganti liepsna
Dega pyktis sielos įžeistosios!

Miesto mūrus persmeigti įstengia
Tavo rankoj geležis baisi.
Tu į kalną panašus esi,
Kurį žvynas metalinis dengia.

Bet kaip baisią tu turėtum
galią,
Nepabūgsiu jos aš niekadus,
Nes vis viena mirčiau iš gėdos,
Jeigu lenkčiau Jo šmeižikui
kelią.

O Jehova, stiprink ranką kario,
Kurs galingas vien Tavu vardu!
Pulki, priešė, ietim ir kardu,
Denkis skydu, tartum vartais
vario!

Ir išdidęs milžinas pakilo,
Saulėj šarvais žerdamas ugnis.
Ir stambus it skydas smilkinys
Nuo svaidyklės vieno smūgio
skilo.

Bronius Krivickas

1.3 Esė rašymas, interpretuojant Biblijos vaizdinį / siužetą / personažą

4. Pats laikas imtis esė rašymo! Pasirinkite Biblijos vaizdinį, siužetą, personažą ir parašykite esė. Galite rinktis jums jau gerai žinomą Dovydo ir Galijoto siužetą. O gal norėsite mesti sau iššūkį ir interpretuosite kitą Biblijos vaizdinį?

Nors esė struktūra gana laisva, vis dėlto būtinos šios dalys:

- įžanga (problemos kėlimas, suintrigavimas),
- dėstymas (problemos skaidymas dalimis, argumentacija, jos parėmimas citatomis, vaizdiniais),
- išvados (pagrindinis akcentas).

Įžangoje savais žodžiais aiškinama problemos esmė, suformuluojama tezė. Gera pradžia turėtų suintriguoti, sudominti.

Dėstymas – pagrindinė esė dalis, kurioje pagrindžiama iškelta idėja, parodomi kitų idėjų ar požiūrių trūkumai, išdėstomi argumentais grindžiami samprotavimai. Argumentai yra iliustracinė darbo dalis. Šioje dalyje autorius parodo, ką žino, įrodo, kad žino, pateikia pavyzdžių.

Išvados: esė užbaigiama. Jos apibendrina arba dar kartą konstatuoja pagrindinę esė idėją. Skaitytojas turi pajusti, kad esė baigta. Turi atrodyti, jog daugiau nėra ko pridurti. To galima pasiekti susiejus pabaigą su pradžia.

Bendri patarimai:

- paieškokite jums įdomios temos,
- pasirašykite esė planą,
- paieškokite informacijos, kitų nuomonių, citatų pasirinkta tema,
- būkite autentiški, originalūs, tai – jūsų požiūris,
- parašę perskaitykite, paklauskite savęs, ar pavyko pasakyti tai, ką planavote.

1.3 (Įsi)vertinimas

Nuspalvinkite tą kuprinės dalį, kurios aprašymas atitinka jūsų darbą pamokoje.

1. Sunkiai sekėsi rašyti esė, trūko žodžių, buvo nelengva dėlioti sakinius.
2. Gerai sekėsi rašyti esė, tačiau dar reikėtų plėsti žodyną ir tobulinti rašymo įgūdžius.
3. Puikiai sekėsi rašyti esė, netrūko žodžių mintims išreikšti.

